

www.nfunorge.org
Adresse: Postboks 8954, Youngstorget
0028 Oslo
E-post: post@nfunorge.org
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
www.nfunorge.org

Arbeids- og sosialdepartementet

Høring om "Et NAV med muligheter. Bedre brukermøter, større handlingsrom og tettere på arbeidsmarkedet - Sluttrapport fra ekspertgruppen, april 2015"

Viser til Arbeids- og sosialdepartementets høringsbrev av 23. april. Vedlagt følger høringsuttalelse fra Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU).

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) er en menneskerettighetsorganisasjon som både arbeider for full deltakelse og likeverd, og mot diskriminering. NFU skal ivareta interessene til mennesker med utviklingshemning og deres familier ovenfor sentrale, regionale og lokale myndigheter. NFU har 8000 medlemmer.

Vi har noen merknader knyttet til følgende punkter:

- Varig tilrettelagt arbeid bør ikke vurderes overført til kommunene
- Man må se arbeidspraksis til ungdom mer i sammenheng med utdanning
- Økt kompetanse hos NAV og utdanningsmiljøene

Varig tilrettelagt arbeid bør ikke vurderes overført til kommunene

Ekspertgruppen støtter forslaget til Meld. St. 14 (2014-2015) om å utrede muligheten for å overføre ansvaret for varig tilrettelagt arbeid (VTA) til kommunene. Dette er begrunnet med at «Dette er en type arbeid som ikke har overføring til arbeid som sitt hovedmål, og hvor kommunene i dag har en rekke tilbud som kan sies å overlappe med statlige tiltak.»

Det er slik at mange med utviklingshemning ikke får annet arbeid enn i en VTA bedrift. For mange er det den type arbeid de kan og vil ha. For andre handler det om at man ikke får muligheten til å prøve seg i annet arbeid. Vi mener mange av de som i dag arbeider i en VTA bedrift vil kunne ha annen type arbeid, med bistand fra NAV.

Når det slås fast at det arbeidet som utføres i en VTA er en type arbeid som ikke har «overføring til arbeid» som sitt hovedmål, forutsetter man at alle som har en plass i en VTA-bedrift ikke kan arbeide andre steder. Dette er vi ikke enige i. Mange av våre medlemmer opplyser at de ikke får behovsvurdering eller arbeidsevnevurdering hos NAV ettersom de har en utviklingshemning. Dette til tross for at de ønsker å jobbe,

og ber eksplisitt om å få en arbeidsevnevurdering og hjelp til å finne arbeid på det ordinære arbeidsmarkedet. Vi vil fremheve at NAV har et ansvar for å bistå alle som ønsker det med å få arbeid, også personer med utviklingshemning. Samtidig vet vi også at noen får den hjelpen de ønsker og trenger fra NAV for å komme i arbeid. Dersom VTA overføres til kommunene vil denne muligheten i praksis bli borte ettersom man ved ansettelse i en varig tilrettelagt arbeidsplass «sluses ut» i et annet system. Vi ser også grunn til å bemerke at også arbeidstakere i en VTA-bedrift er arbeidstakere i arbeidsmiljølovens forstand, og at vi mener det er å undervurdere deres arbeid når man sammenligner dette med andre kommunale ordninger som ikke er arbeid.

FNs konvensjon om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne art 27 slår fast at staten har et ansvar for å sørge for et åpent arbeidsmarked hvor også personer med nedsatt funksjonsevne får tilgang til arbeidsformidling. Dersom man velger å ta ut VTA fra arbeidsformidlingen og overføre dette til kommunene vil det være i strid med konvensjonen.

Det er også slik at det allerede i dag er mangel på VTA arbeidsplasser, og at mange står i kø for å få arbeide i en VTABedrift¹. I følge St. med 47 (1989-1990) skulle arbeidstilbudet til personer med utviklingshemning bygges opp. Dette har det imidlertid aldri blitt satset på. Varig tilrettelagt arbeid som tidligere i stor grad var for personer med utviklingshemning domineres i dag av andre personer med nedsatt funksjonsevne. Vi har derfor vanskelig for å se hvordan kommunene skal ha ressurser til å make en oppgave staten ikke klarer. Dette er særlig bekymringsfullt med tanke på at flere kommuner allerede i dag velger å nedprioritere tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven til fordel for andre tiltak.

Vi mener tvert imot at NAV fortsatt skal ha ansvaret for VTA. Varig tilrettelagt arbeid er en arbeidsplass, og hører dermed hjemme hos NAV. Dersom man mener alvor med et inkluderende arbeidsliv, innebærer dette også å ivareta arbeid for personer som i dag har liten tilgang til arbeidslivet. Vi mener det må rettes fokus på det arbeidet som fører frem til at man får en VTA-plass og den metodikken som anvendes i VTA-bedriften fremfor å skyve ansvaret over på kommunene.

Man må se arbeidspraksis til ungdom mer i sammenheng med utdanning

Vi er enige i ekspertutvalgets sin vurdering at det er viktig at elever får opplæring på skolen, og ikke av NAV. Samtidig mener vi det er viktig at NAV og skolen kan dele sin kompetanse ²slik at dette kommer eleven til gode. Vi mener derfor at NAV må komme tidligere på banen i forhold til elever som er i utdanning, men som man ser vil ha behov for yrkesrettet praksis fremfor teoretisk læring. NAV besitter viktig kompetanse i å veilede ungdom i forhold til yrkesvalg og arbeidsmuligheter. For elever med utviklingshemning eksisterer det i dag et hull mellom fullført

---

¹ Spjelkavik, Øystein; Pål Børing, Kjetil Frøyland og Ingebjørg Skarpaas (2012): *Behovet for varig tilrettelagt arbeid*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet, AFI-rapport 2012:14.

² Forslag til forenklingar og endringar i regelverket om arbeidsmarknadstiltak punkt 6

videregående utdanning og arbeidslivet³. Svært få medlemmer er kjent med NAV og de vet heller ikke at NAV skal kunne bistå dem med å komme i arbeid.

For mange elever med utviklingshemning vil yrkesopplæring være et veldig godt alternativ, og vi mener at denne bør begynne så tidlig som mulig, og allerede mens personen er skoleelev. Forskning viser også at dette kan være avgjørende for å komme ut i arbeid etter endt skolegang.⁴

Økt kompetanse hos NAV og utdanningsmiljøene

På bakgrunn av det overnevnte har vi merket oss at både NAV og utdanningsmiljøene har liten kunnskap om hvordan de kan bistå personer med utviklingshemning i å skaffe seg og beholde arbeid. Vi synes derfor det er svært positivt at det nå er åpnet et senter for arbeidsinkludering ved Høgskolen i Oslo og Akershus, og håper dette vil føre til mer kunnskap om hvordan inkludere en gruppe som står utenfor arbeidslivet.

Vi vil likevel uttrykke bekymring for forslaget om å ta inn Arbeidslivsentrene i NAV lokal. Det er viktig å beholde og utvikle spisskompetanse for hvordan inkludere personer med nedsatt arbeidsevne som mange mener det er utfordrende å inkludere. Det må derfor sikres at NAV lokalt får tilstrekkelige ressurser til både å bistå den enkelte å skaffe/beholde arbeid, samt andre oppgaver NAV er satt til å løse.

Med vennlig hilsen,

Hedvig Ekberg (sign)
assisterende generalsekretær

Kristine Vierli (sign)
juridisk rådgiver

---

³Gjertsen og Olsen: [Broer inn i arbeidslivet](#), Nordlandsforskning, notat nr. 1003/2013.

⁴ Does Providing Transition Services by Age 14 Produce Better Vocational Outcomes for Students With Intellectual Disability? Robert Evert Cimera, Sloane Burgess, and Peña L. Bedesem